

Valtiovarainministeriö

VN/2536/2021

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä kirjallista asiantuntijalausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan, että tuloverotuksessa ja kiinteistöverotuksessa myös verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset verotukseen tulisivat julkisiksi. Muuttuneet verotustiedot olisivat julkisia samassa laajuudessa kuin säännönmukaisen verotuksen tiedot nykyään lukuun ottamatta ennakoiden yhteismäärää koskevaa tietoa, joka poistettaisiin kokonaan tuloverotuksen julkisista tiedoista. Muuttuneet tiedot tulisivat julkisiksi pääsääntöisesti verotuksen muuttamista koskevan päätöksen tekemistä seuraavan kuukauden aikana.

Esitysluonnos perustuu Sanna Marinin hallitusohjelman kirjaukseen:

Verotustietojen julkisuutta koskevaa lakia muutetaan siten, että myös verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset verotustietoihin tulevat julkisiksi.

Esityksen tavoitteena on parantaa verotuksen julkisten tietojen laatua ja oikeellisuutta ottamalla huomioon myös verotuksen päättymisen jälkeen verotukseen tehdyt muutokset. Muutosverotuksen tietojen julkisuus edistää myös henkilötietojen suojan parempaa toteutumista ja parantaa verovelvollisten oikeusturvaa. Muutosverotuksen tietojen julkistamisen toisena tavoitteena on edistää harmaan talouden torjuntaa.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa.

Verotietojen julkisuus on tärkeä osa julkisuusperiaatetta

Todettakoon, että verotuksen julkiset tiedot ovat olleet julkisesti nähtävillä vuosikymmenien ajan. Nykyaikaisten verotietojen julkisuuden voidaan katsoa alkaneen 1960-luvulla, kun verotuslaki astui voimaan. Suomen verotietojen julkisuus ei ole globaalisti poikkeuksellista. Esimerkiksi Ruotsissa on käytössä vastaavanlainen julkisuuteen perustuva verojärjestelmä kuin Suomessa.

On tarkoituksenmukaista painottaa verotietojen julkisuuden tärkeää yhteiskunnallista merkitystä. Verotietojen julkisuus mahdollistaa tulojen ja veronmaksun jakautumisen arvioinnin. Verotiedot liittyvät myös kiinteästi

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

4.5.2022

julkisuuslakiin ja julkisuusperiaatteeseen, joiden tarkoituksena on muun muassa toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa ja antaa yhteiskunnan jäsenille mahdollisuus valvoa julkisen vallan sekä julkisten varojen käyttöä. Tietojen julkisuudesta on lisäksi monia käytännön hyötyjä kansalaisille. Vuokranantaja voi haluta tarkistaa vuokralaisen vuokranmaksukyvyyn tai työnhakija kartoittaa, millainen palkkataso potentiaalisella työnantajayrityksellä on. Verotietojen julkisuudella on merkitystä myös tiedotusvälineille. Myös oikeuskirjallisuudessa on painotettu verotietojen julkaisemisen merkityksellisyyttä erityisesti yhteiskunnalliselle keskustelulle.

Esitysluonnokseen liittyviä näkökohtia

Suomen verotietojen julkisuutta painottava malli on perusteltu. Nykyinen käytäntö ja esitetyt muutokset kunnioittavat yksityiselämän suojaa sekä yleisen tietojen-asetuksen ja kansallisen tietuojalain vaatimuksia. Yksityiselämän suojaan liittyviä näkökohtia on myös tarkasteltu hallituksen esityksessä.

On tarkoituksenmukaista huomata, että esitysluonnoksen harmaan talouden ehkäisemiseen liittyvät näkökulmat ovat ensisijaisesti ennaltaehkäiseviä. Harmaan talouden torjunta tulee nähdä kokonaisuutena ja esitetyn sääntelyn voidaan katsoa tukevan omalta osaltaan esimerkiksi veropetoksiin liittyvää rikosoikeudellista sääntelyä.

Muutosverotuksen tiedot tulisivat pääsääntöisesti julkisiksi muutoksen tekemistä seuraavan kuukauden aikana. Lisäksi tietojen julkisuuden on ilmeisesti tarkoitus koskea kaikkia muutoksenhaun (erillisiä) päätöksiä. Esitettyä mallia voidaan pitää perusteltuna prosessuaalisesta näkökulmasta. Jos tietojen julkaisemiselle asetettaisiin esimerkiksi edellytys päätöksen lainvoimaisuudesta, muutoksenhakutietojen julkaiseminen saattaisi venyä merkittävästikin. Esimerkiksi Verohallinnon aloitteesta tehtyyn oikaisuun voi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella, joka on tehtävä kolmen vuoden kuluessa sen verovuoden päättymisestä, jota oikaisu koskee tai jos oikaisu on tapahtunut muutoksenhakuajan lopulla, 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Verohallinnon järjestelmät eivät välttämättä myöskään teknisestä näkökulmasta mahdollista tällaista menettelyä, koska järjestelmätasolla ei seurata päätösprosessin etenemistä.

Muutoksenhakupäätösten julkaiseminen esitetyllä tavalla mahdollistaa ainakin kaksi asiaa. Ensinnäkin esitys mahdollistaa yhteiskunnallisen keskustelun muutoksenhaun perusteista. Lisäksi julkisuus asettaa perustellun paineen myös veronsaajalle sen suhteen, että muutoksenhakupäätökset ovat mahdollisimman oikeellisia ja perusteltuja. Muutoksenhakupäätösten määrää voidaan pitää suurena, sillä Verohallinto tekee vuosittain tuloverotuksessa ja kiinteistöverotuksessa noin 100 000

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

4.5.2022

muutosverotuspäätöstä. On selvää, että tässä joukossa on sekä verovelvollisen että veronsaajan virheisiin perustuvia korjauksia.

Hallituksen esityksessä on tarkasteltu kahta erilaista tapaa tulkita verotietojen oikeellisuuden kriteeriä, joka perustuu yleiseen tietosuoja-asetukseen. SAK:n näkemyksen oikeellisuuden kriteerinä tulisi pitää sitä, että julkisten verotustietojen tulee kertoa verovelvollisen verovuoden verotuksen lopputulos verovelvollisella verovuonna tosiasiaissa olleiden tulojen, vähennysten ja muiden veroperusteiden mukaan oikein laskettuna.

Verotietojen avoimuutta kehitettävä edelleen

Nyt käsillä olevia muutoksia voidaan pitää tärkeinä, mutta toistaiseksi maltillisina. Julkiset verotiedot antavat nykyisellään puutteellisen kuvan henkilön tuloista, mikä hankaloittaa tuloihin liittyvää yhteiskunnallista keskustelua. Muutoksenhakutietojen lisääminen verotuksen julkisiin tietoihin on parannus nykytilaan, mutta kehitettävää on edelleen.

Nykyisellään verotiedot koskevat vain valtion ja kunnan ansio- ja pääomatuloverotusta. Julkisiin verotietoihin eivät kuulu esimerkiksi perinnöt tai holding-yhtiöihin kertyvät tulot. Myöskään esimerkiksi oman asunnon luovutusvoitot tai verovapaat tulot eivät näy verotiedoissa. SAK:n näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä tulisi käsitellä edellä mainittuja julkisten verotietojen ulkopuolelle jääviä kokonaisuuksia. Lisäys mahdollistaisi verotietojen julkisuuteen liittyvän tulevan kehitystyön kattavamman arvioinnin, ja nykyinen esitysluonnos hyötyisi laajemman arvioinnin sisällyttämisestä tekstiin. Lisäksi tämä täydentäisi esitysluonnoksessa esille tuotuja verotietojen oikeellisuuden kriteerejä koskevia näkökohtia.

Kansallinen sääntely, oikeuskäytäntö ja poliittinen tahtotila on selkeästi puoltanut verotietojen julkisuutta. Myös kansalaisten mielipide on ollut julkisuuden takana, kuten lain esityöt (esimerkiksi HE 149/1999 vp) osoittavat. EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimukset on otettu kansallisessa verotietojen julkisuudessa hyvin huomioon, vaikkakin oikeusasteisiin on edennyt tapauksia esimerkiksi ns. suurituloisten verolistoihin liittyen. Helsingin hallinto-oikeus julkaisi vuoden 2021 huhtikuussa peräti seitsemän teemaan liittyvää ratkaisua. Huomionarvoinen on myös tietosuojavaaltuutetun tuore päätös (*diaarinumero 9970/163/2019*) vuoden 2021 lopulta.

Hallituksen esitys on oikeansuuntainen ja tarkoituksenmukainen kokonaisuus. Verotietojen julkisuus on tärkeä yhteiskunnallinen periaate, eikä sitä ole tarkoituksenmukaista murtaa, vaan päinvastoin kehittää.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry